

میرحسین موسوی: شما عزیزان ... بدانید که مسائل شما مسائل همه ملت ماست و جدا نیست. اگر شما در تشکیل شوراها، مستقل صنفی مشکل دارید و هر حرکتی که می‌کنید با محدودیت و دستگیری‌ها روبرو می‌شوید و در فعالیت خود دچار مشکل هستید ... با سینه برآمده و سری افراشته از حق خود دفاع کنید و کوتاه نیایید...

کلمه کارگری
WWW.KALEME.COM
شماره ۴۳ — ۹ مرداد ۱۳۹۳

نگاهی به روند تصویب قانون کار در جمهوری اسلامی ایران (۱)

مطلب زیر متن خلاصه شده سلسله مصاحبه‌هایی است که نشریه «سلام» در اواخر سال ۱۳۷۱ با «محمد سلامتی»، مشاور سابق وزیر کار و دبیرکل وقت «سازمان مجاهدین انقلاب اسلامی»، در رابطه با روند تصویب قانون کار در جمهوری اسلامی ایران انجام داده است. این سلسله مصاحبه‌ها، که در شماره‌های ۱۵، ۲۰ و ۲۲ بهمن، و ۳ و ۶ اسفندماه ۱۳۷۱ در آن نشریه انتشار یافته‌اند، حاوی اطلاعات و ارزیابی‌های دست اول و مفید از زبان یکی از دست‌اندرکاران مستقیم شالوده‌ریزی و تصویب قانون کار کنونی کشور است.

پیش‌نویس پیشنهادی احمد توکلی، وزیر وقت کار، برای قانون کار که در اوایل سال ۱۳۶۱ منتشر شد با مخالفت گسترده کارگران روبرو شد. در همان سال طومارهایی با امضای صدها هزار کارگر در مخالفت با «قانون کار توکلی» جمع‌آوری شد. اعتراض گسترده کارگران همراه با مخالفت مهندس موسوی، نخست‌وزیر، و پیروان خط امام در کابینه با پیش‌نویس مذکور بود. این روند منجر به تغییر وزیر کار و تدوین پیش‌نویس جدید برای قانون کار شد که سرانجام با دخالت مؤثر بنیان‌گذار جمهوری اسلامی به تصویب قانون کار فعلی انجامید.

«محمد سلامتی» در این مصاحبه از زاویه اختلافات و مواضع متفاوت جناح‌های درون حکومت در زمان نخست‌وزیری مهندس موسوی به بررسی چگونگی تصویب قانون کار پرداخته است. در شرایطی که در طول ۲۵ سال اخیر به دلایل و بهانه‌های گوناگون، مفاد قانون کار مکرراً به زیان کارگران و به سود مخالفین آن نقض شده است، این مصاحبه حاوی نکات آموزنده قابل توجهی است. ما خلاصه این سند را در چند قسمت در اختیار خوانندگان «کلمه کارگری» قرار می‌دهیم.

* * *

... در ایران تا سال ۱۳۰۲ به هیچ عنوان در رابطه با مسایل کار و کارگری مقررات و قانون و ضابطه‌ای وجود نداشت. تا آن زمان روابط کارگر و کارفرما مانند روابط قبل از انقلاب صنعتی غرب بود...

در سال ۱۳۰۲ برای اولین بار والی ایالت کرمان و بلوچستان برای حمایت از کارگران قالی‌باف دستوری صادر کرد که در زمره اولین قانون کار در ایران می‌باشد... جالب این است که در این موقع والی دستور می‌دهد ساعات کار نباید بیش از ۸ ساعت باشد، جمعه تعطیل همراه با مزد باشد... حداقل سن برای پسران ۸ سال و برای دختران ۱۰ سال در نظر گرفته شد که از این سن پایین‌تر کارفرمایان حق به کار گرفتن کودکان را نداشتند. [و] دستوراتی پیرامون بهداشت و ایمنی کار در کارگاه صادر کرد... به‌طور خلاصه می‌بینیم که برای اولین بار اقدام به تنظیم و تهیه و صدور موادی از قانون کار می‌شود.

بعد از آن، در سال ۱۳۱۵، نظامنامه کارخانجات و مؤسسات صنعتی به تصویب هیأت وزیران وقت می‌رسد که باز گام دیگری در راستای تکامل قانون کار است...

در فروردین ۱۳۲۴، هیأت وزیران مصوبه‌ای دارد که مربوط به کمیسیون در ارتباط با بروز و حل اختلافات در مؤسسات معدنی، باربری و ساختمانی است. این کمیسیون شامل استاندار، رئیس پیشه و هنر، رئیس دادگستری، نماینده کارگران و نماینده کارفرمایان است. مصوبه فوق مرحله دیگری است برای تکمیل قانون کار...

گام دیگر ... در ۲۸ اردیبهشت ماه ۱۳۲۵، با تصویب هیأت وزیران و اجرای آزمایشی طرح قانون کار برداشته می‌شود. در این طرح مدت کار ۴۸ ساعت در هفته در نظر گرفته می‌شود؛ مرخصی‌ها و تعطیلات هم مشخص می‌شود؛ جمعه اصولاً تعطیل رسمی اعلام می‌شود؛ سالی ۱۰ روز مرخصی با مزد در نظر گرفته می‌شود؛ اول ماه مه (۱۱ اردیبهشت) که روز کارگر است را مرخصی با حقوق به کارگران می‌دهند؛ شرایط کار زنان و کودکان ... مشخص می‌شود؛ و همین‌طور قرارداد کار، بهداشت، بیکار شدن کارگر، اتحادیه‌ها، مزد، شورای عالی کار، صندوق تعاون و ...

در سال ۱۳۲۸ قانون اجازه اجرای گزارش ۱۱/۱۲/۲۷ کمیسیون پیشه و هنر و بازرگانی کارگران و کارفرمایان به مورد اجرا گذاشته می‌شود که باز مجوزهایی در این قانون است که تکامل قانون کار را نشان می‌دهد. در این قانون مسایلی مطرح می‌شود که سندیکاها، صندوق تعاون، بیمه کارگران، و بنگاه‌های کارایی از آن جمله‌اند و اضافه بر مطالبی است که در طرح قانون قبلی انعکاس پیدا کرده بود.

در نهایت، در ۷/۳/۱۳۳۷، قانون کار در ۱۴ فصل و ۹۶ ماده به تصویب می‌رسد که این قانون کار تا بعد از انقلاب اجرا می‌شد... این قانون کاری بود که در زمان طاغوت به‌طور کلی روند تکامل خودش را به این شکل طی کرد و اجرا می‌شد. البته آن قانون نقطه ضعف‌هایی داشت که کارگران را در فشار قرار می‌داد. به‌خصوص ماده ۳۳ قانون کار، که کارفرما می‌توانست کارگر را اخراج کند... در آن قانون کار یک سری تغییرات جزئی تا قبل از انقلاب به‌وجود آمد و همچنین بعد از انقلاب نیز تا مدت‌ها اجرا می‌شد...

اخبار و رویدادهای کارگری

* علی‌رغم مخالفت گسترده کارگران، مصوبه عدم کسر حق بیمه از بن نقدی کارگران ابلاغ شد. این اقدام دولت در راستای برنامه خصوصی‌سازی و حمایت از منافع کارفرمایان انجام گرفته است. با لغو کسر حق بیمه از بن کارگری، سازمان تأمین اجتماعی از دریافت بیش از ۳۷۰۰ میلیارد تومان حق بیمه سالانه محروم خواهد شد. مبلغ فوق بیش از ۱۰ درصد از درآمد کل سازمان در سال ۹۲ است و ناگفته پیداست که این مبلغ چه تأثیر شگرفی در چرخه فعالیت تأمین اجتماعی دارد و در این حال بیمه درمانی؛ بازنشستگی و مزد کارگران را به شدت تحت تأثیر منفی خود قرار می‌دهد.

* جمعی از کارگران نیشکر هفت تپه در اعتراض به عدم دریافت یک ماه و نیم حقوق، صبح روز ۶ مرداد دست از کار کشیده و در محوطه کارخانه تجمع کردند.

* صدها نفر از کارگران کشتی‌سازی در جزیره صنعتی صدرا در اعتراض به پرداخت نشدن حقوق فروردین تا تیرماه خود، دست به تجمع زدند.

* کارگران واحد پلیمری (LD) در مجتمع پتروشیمی بندرامام در اعتراض به عدم پرداخت پاداش مخصوص «تعمیرات اساسی ادواری و زمان‌بندی شده و راه‌اندازی به‌موقع و بدون تأخیر» این واحد مهم، علی‌رغم وعده سه ماه قبل کارفرما، دست به اعتصاب زدند.

* در ۵ مرداد تجمعات اعتراضی کارگران پیمانی فازهای ۱ تا ۷ منطقه پارس جنوبی که از حدود یک ماه پیش خواستار وصول ۱۴ ماه مطالبات معوقه خود بودند، به دنبال پرداخت دو ماه از مطالبات مزدی توسط کارفرما و وعده پرداخت باقی‌مانده مطالبات، خاتمه یافت.

* کارگران ریسندگی پریس در اعتراض به عدم پرداخت دستمزدهای خود از اول سال جاری و همچنین عدم دریافت عیدی و پاداش سال‌های ۹۱ و ۹۲ دست به اعتصاب زدند و در اداره کار شهر سمنان علیه کارفرما طرح دعوی کردند.

* بیش از ۱۰۰ نفر از بازنشستگان صنعت فولاد استان اصفهان در اعتراض به پرداخت نشدن به‌موقع مستمری خود مقابل اداره کل این استان تجمع کردند.

* بهنام ابراهیم‌زاده، فعال کارگری زندانی، عضو شورای نمایندگان «کمیته پیگیری ایجاد تشکل‌های کارگری» و از همکاران «جمعیت دفاع از کودکان کار و خیابان» توانست تلفنی با خانواده‌اش صحبت کند. او در جریان ضرب و شتم زندانیان سیاسی بند ۳۵۰ اوین مجروح و انفرادی انتقال داده شد و همچنان در انفرادی بند ۲۰۹ قرار دارد و اجازه ملاقات به خانواده‌اش نمی‌دهند.

* چهار نفر از کارگران پتروشیمی رازی که در حین اعتراضات صنفی سال ۹۲ به‌عنوان نماینده کارگران در مذاکرات با کارفرما شرکت می‌کردند، با شکایت کارفرما به «اخلال در نظم» متهم و به دادگاه احضار شده‌اند.